

13. 6. 2014

ID: 94431

Občanský zákoník - Komentář - Svazek II

eFocus

Nejdůležitější změnu našeho právního řádu, rekonstrukci soukromého práva provedenou zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem, komplexně vykládá komentář kolektivu autorů pod vedením prof. JUDr. Jiřího Švestky, prof. JUDr. Jana Dvořáka a prof. JUDr. Josefa Fialy. Odborným garantem druhého svazku komentáře je doc. JUDr. Michaela Zuklínová.

Náš komentář:

- poskytuje výklad všech ustanovení nového občanského zákoníku,
- přináší vysvětlení nových institutů, které nový občanský zákoník zavádí,
- upozorňuje na odlišnosti od úpravy občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb.,
- přináší informace o souvisejících předpisech, českých, i evropských, a odkazy na relevantní odbornou literaturu,
- obsahuje výňatky z důvodové zprávy,
- cituje judikaturu použitelnou i po nabytí účinnosti nové právní úpravy,
- zaměřuje se na praktické dopady nové právní úpravy.

Komentář svým zaměřením i zvoleným autorským kolektivem z řad vysokoškolských pedagogů, advokátů, notářů a dalších předních právních odborníků významně usnadňuje řešení počátečních aplikačních a interpretačních problémů, které při uvádění nového občanského zákoníku budou nastávat.

Je určen pro širokou právnickou a podnikatelskou obec.

Rozsáhlý komentář vychází od ledna 2014 postupně v šesti svazcích:

I. Obecná část - vyšlo 30. ledna 2014

II. Rodinné právo - vyšlo 19. května 2014

III. Absolutní majetková práva - červen 2014

IV. Dědické právo - červenec 2014

V. a VI. Relativní majetková práva - červenec 2014

Občanský zákoník. Komentář. Svazek II

Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala, Michaela Zuklínová a kolektiv
nakladatelství Wolters Kluwer, 2014, 752 stran

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

Z publikace vybíráme:

Výběr z komentáře věnovaný vyživovací povinnosti - § 910

autorem této části komentáře je JUDr. David Elischer, Ph.D.

Pododdíl 4
Vyživovací povinnost

§ 910

(Okruhy vyživovací povinnosti a pravidla přednosti)

- (1) Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.**
- (2) Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti předchází vyživovací povinnosti prarodičů a dalších předků vůči dítěti.**
- (3) Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.**
- (4) Nejedná-li se o poměr rodičů a dítěte, předchází vyživovací povinnost potomků vyživovací povinnosti předků.**

Z důvodové zprávy:

Oproti dosavadnímu stavu představuje nová právní úprava zásadní změnu, nicméně pouze systémovou, nutnou vzhledem k ostatnímu uspořádání druhé části návrhu. Je ovšem pravdou, že dosavadní právní úprava měla své nesporné výhody, stejně jako je pravdou, že standardní právní úprava tradičních občanských zákoníků i občanských zákoníků moderních je uspořádána stejně jako úprava zdejší. (Tj. některá obecná ustanovení jsou i zde uvedena na závěr pasáže o výživném.)

Ustanovení o vyživovací povinnosti začínají u poměru předků a potomků, vztah příbuzných v prvním stupni je vlastně výjimkou v této řadě (byť preferovanou). Nutno předeslat, že poměr předků a potomků u nás doznal jisté deformace, dané sociálními poměry v dobách minulých, do jisté míry i proměnami hodnotových systémů celých generací. Jde o to, že mladší si zvykli na pomoc od starších, aniž si zároveň uvědomují, že vůči nim mají povinnosti, přinejmenším povinnost postarat se o ně ve stáří: byl tu stát, který staré lidi odklidil z očí mladších a zdravých a jakoby se o ně staral (kvalita péče odpovídala možnostem státu).

Již značně dlouhou dobu (totiž již od prvních úvah o legislativní změně zákona o rodině po r. 1989) se lze setkat s návrhy na zakotvení tabulek, vzorců nebo klíčů, které by měly zjednodušit rozhodování soudů o výživném. Stejně naléhavé, jako jsou tyto návrhy, jsou i argumenty jejich odpůrců. Vzhledem k současné, dosud ne zcela urovnané ekonomicko-sociální situaci, se značnými rozdíly mezi jednotlivými regiony státu, jakož i mezi městskými a venkovskými oblastmi, bylo by spíše vhodné doporučit soudům, aby ony samy, shledají-li takovou potřebu, se pokusily pro místo, ve kterém působí, takové tabulky, vzorce nebo klíče vytvořit. Lze očekávat, že právě tento přístup by zaručil, že výše výživného by odpovídala místním podmínkám, a to nejen po stránce majetkových poměrů povinného, ale i v rovině odůvodněných potřeb oprávněného.

Po úvodním ustanovení následují pravidla o přednosti v poskytování výživného, resp. o pořadí vyživovací povinnosti: rodiče mají vůči dítěti povinnost před prarodiči a praprarodiči, bližší příbuzní před vzdálenějšími, a potomci před předky, nejde-li o poměr rodičů a dítěte.

Související ustanovení:

§ 687, 690, 900, 913, 919, 920, § 1475 odst. 2, § 1665 až 1669

Z literatury:

1. Holub, Nová a kol.: Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisícími, 9. vyd., 2011. – 2. Hrušáková a kol.: Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář, 4. vyd., 2009. – 3. Hrušáková, Králíčková: České rodinné právo, 3. vyd., 2006. – 4. Kovářová: Rodina a výživné. Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných, 2011. – 5. Nová, Těžká: Vyživovací povinnost, 1995. – 6. Plecítý, Skřejpek a kol.: Základy rodinného práva, 2009. – 7. Radimský, Radvanová: Zákon o rodině. Komentář, 1989. – 8. Radvanová, Zuklínová: Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva, 1999. – 9. Šínová a kol.: Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy, 2010. – 10. Zuklínová: O vyživovací povinnosti (Unusquisque subolem suam nutriat). In Pocta Antonínu Kandovi k 75. narozeninám, 2005. 11. Behr: Sjednocování výživného a neplatiči ve vězení. Právo a rodina, 2010, č. 5. – 12. Elischer: Aktuální otázky stanovování výživného v ČR a koncepcie vyživovací povinnosti ve Francii. PF, 2010, č. 9. – 13. Gregorová, Hrušáková, Králíčková: Výchova, výživa a státní sociální podpora. PrRo, 1999, č. 4. – 14. Kovářová: Výživné mezi rodinnými příslušníky – nebývá to jednoduché. Právo a rodina, 2005, č. 5. – 15. Králíčková: Vyživovací povinnost rodičů k dětem. Rodinné právo, 1999, č. 6, s. 6. – 16. Králíčková: Vyživovací povinnost rodičů k dětem v náhradní péči. PrRo, 2005, č. 9, s. 305. – 17. Lužná: Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti rodiče ve výkonu trestu odnětí svobody – vybraná judikatura. Právo a rodina, 2008, č. 11. – 18. Lužná: Zásada nenávratnosti spotřebovaného výživného. Právo a rodina, 2000, č. 2, s. 10. – 19. Lužná: Zvýšení výživného pro nezletilé děti. Právo a rodina, 2008, č. 12, s. 16. – 20. Lužná: Právní režim přeplatků na výživném pro nezletilé děti. Právo a rodina, 2010, č. 6, s. 1. – 21. Mašek: Výživné pro nezletilé děti podnikatelů. Právo a rodina, 2004, č. 9, s. 6. – 22. Mašek: Trestněprávní ochrana proti neplnění vyživovací povinnosti. Rodinné právo, 1999, č. 8, s. 15. – 23. Nová: Výživné v nové úpravě (zejména z hlediska soukromých podnikatelů). Obchodní právo, 1998, č. 7. – 24. Nová: Vyživovací povinnost obávaná a opomíjená. BA, 2008, č. 1-2, s. 31. – 25. Radvanová: Vyživovací povinnost s otázkou. Právo a zákonost, 1990, č. 8. – 26. Zedulová: Trestný čin zanedbání povinné výživy z pohledu soudní judikatury. Právo a rodina, 2000, č. 6.

Výklad:

1. Rodinná solidarita. Alimentace a vyživovací vztahy jsou projevem rodinné solidarity a jsou funkcí rodiny samé. Je to zákonem uložená povinnost pomoci druhému v materiálním slova smyslu, ocitne-li se ve stavu nouze. Myšlenka pomoci v hmotné nouzi – opřená o kruh rodinné solidarity – je reflektována pochopitelně i jinými instituty rodinného, manželského práva a konečně i dědického práva, jako je povinnost podpory (jistě nejen morální) mezi manžely (§ 687), povinnost přispívat na uspokojování potřeb rodiny (§ 690), institut úhrady některých nákladů neprovdané matce (§ 920), právo některých osob na zaopatření (§ 1665 až 1669) atp.

2. Vyživovací povinnost. Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, zakotvuje, vedle výše uvedených institutů, obecnou úpravu vyživovací povinnosti. Vyživovací povinnost je příkladem zákonné povinnosti stricto sensu, neboť vzniká – za splnění určitých předpokladů – bez dalšího (ex lege). Vzhledem ke své specifické alimentačně-peněžní, tj. majetkověprávní a zároveň rodinněprávní povaze, a ke své funkci, jíž je výživa a přežití oprávněného, je vyživovací povinnost přesto upravena s jistými odchylkami od obecného obligačněprávního rámce. Vyživovací povinnost je pro svou povahu chápána jako povinnost – až na zákonem stanovené výjimky – kogentní, neboť se nedotýká jen individuálních zájmů oprávněného (potřebného), ale její plnění sleduje i zájem obecnější, přesahující hranice uspokojování individuálních potřeb. Přežití osob a zajištění výživy v konkrétních případech je zájmem celé společnosti. Zákonné předpoklady vyživovací povinnosti jsou upraveny dalšími ustanoveními (srov. komentář k § 913).

3. Charakteristika vyživovací povinnosti. Z povahy a funkce vyživovací povinnosti plyne kromě jiného, že se nelze předem vzdát práva na výživné v širokém smyslu. Je toliko možné vzdát se již splatných částek výživného, ale je nežádoucí dotýkat se podstaty principu výživného jako takového či

se zříkat plnění v budoucnu teprve vzniklých. Ze své podstaty jsou vyživovací povinnost, stejně jako právo na výživné nepostupitelné na jiného, vyživovací povinnost má osobní charakter a není převoditelná ani nepřechází na dědice. Vyživovací povinnost nemá zásadně vést k tomu, aby z jejího plnění byly uspokojovány potřeby jiných než oprávněných osob. Jistou odůvodněnou odchylku představuje úprava v § 900, podle níž je možné – za splnění zákonem daných předpokladů – užít příjmů z majetku dítěte, eventuálně majetek samotný k uspokojování potřeb rodiny. V citovaném případě se ovšem nejedná o plnění vyživovací povinnosti, nýbrž o důsledek existence určitého majetku dítěte a současně výrazné disproporce mezi poměry dítěte a výživou povinných osob, jinak řečeno, je zohledněna skutečnost existence rodinného společenství.

4. Přechod na dědice. Vyživovací povinnost zaniká smrtí oprávněného a jeho dědicové nemohou žádat po povinném, aby pokračoval v jejím plnění. Co se týče převoditelnosti vyživovací povinnosti, i zde její osobní charakter zásadně – až na určité výjimky – brání v přechodu práva na dědice povinného. Dědicové povinného z vyživovací povinnosti se nestávají – s výjimkou již splatných částek výživného (příp. uznaných či u soudu uplatněných – srov. § 1475 odst. 2) – dlužníky z téže vyživovací povinnosti. Mohli by se jimi stát jen vzhledem ke své vlastní příbuznosti k oprávněnému. Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, zná z tohoto pravidla ovšem výjimku stanovenou pro čtyři skupiny osob, jimž přiznává (časově nebo věcně omezené) právo na slušnou výživu (pozůstalý manžel – § 1666), nutnou výživu (nepominutelný dědic bez práva na povinný díl – § 1665), nutné zaopatření (pozůstalý rodič – § 1668) či stejné zaopatření (osoby požívající bezplatné zaopatření do smrti zůstavitele – § 1669), které konstruuje jako pohledávku za pozůstalostí.

K odst. 1

5. Okruh povinných subjektů. České rodinné právo vychází z poměrně restriktivní koncepce okruhu rodinné solidarity, v jehož rámci konstruuje vyživovací povinnost. Opírá se o tezi, že vyživovací pouto existuje jednak mezi manžely, jednak mezi osobami příbuznými v přímé linii. Na rozdíl např. od francouzské úpravy nezná české rodinné právo vyživovací povinnost mezi osobami sešvagřenými, ač pojem švagrovství se v zák. č. [89/2012](#) Sb., občanském zákoníku, upravuje. Mezi příbuznými v linii přímé, tj. mezi předky a potomky, existuje vždy vyživovací povinnost. Podle těchto ustanovení jsou děti povinny výživou svým rodičům nebo ostatním předkům, kteří jsou v nouzi, přičemž povinnosti plynoucí z těchto ustanovení (vyživovací povinnost) mají reciproční povahu, jsou tedy vzájemné. Roli pro vznik zákonné vyživovací povinnosti nehraje stupeň příbuzenství ani jeho právní povaha (příbuzenství přirozené – legitimní/nelegitimní, anebo založené adopcí). České rodinné právo ignoruje příbuzenskou linii pobočnou. Vzájemná vyživovací povinnost mezi příbuznými je stanovena toliko pro předky a potomky, tzn. je omezena na příbuzné v řadě přímé, v prvním (rodič–dítě), ve druhém (prarodič–vnuk) a případně dalším stupni (praprarodič–prapravnuk). Výčet jednotlivých druhů vyživovacích povinností se chápe jako taxativní, nelze jej nad rámec zákona rozšiřovat (smluvně, tj. dobrovolně to není vyloučeno – kupř. poskytování výživy mezi sourozenci). Obecná právní úprava vyživovací povinnosti – až na některé zákonem stanovené výjimky připouštějící odchýlnou dispozici stran (srov. § 919) – je kogentní; od zákonných norem se nelze odchýlit.

K odst. 2, 3 a 4

6. Pravidla přednosti vyživovací povinnosti. V ustanoveních nalézáme pravidla přednosti jednotlivých druhů vyživovací povinnosti tam, kde dojde k jejich konkurenci (souběhu). Pravidla jsou rozvinutím teze, že priorita vyživovací povinnosti je závislá na stupni (blízkosti) příbuzenství. Může-li vyživovací povinnost plnit generačně bližší příbuzný (předek), nevzniká vyživovací povinnost vzdálenějšímu předkovi. Výraz „nemohou-li ji plnit“ (§ 910 odst. 3) je třeba vykládat s ohledem na § 913, tzn. ve smyslu schopností, možností a majetkových poměrů povinného. Dosavadní rozhodovací praxe chápala tento pojem – v zájmu naplnění smyslu a funkcí vyživovací povinnosti – široce, když pod něj podřadila i případy, kdy plnění výživného po bližším předkovi je pouze nevymahatelné, nikoli

nemožné.

7. Kritéria pořadí vyživovací povinnosti. V naší úpravě existují tři zákonná kritéria přednosti povinnosti výživy. (1) Rodiče mají vůči dítěti vyživovací povinnost před prarodiči, eventuálně praprarodiči, (2) bližší příbuzní před těmi vzdálenějšími (prarodiče před praprarodiči, synové a dcery před vnuky) a (3) potomci před předky (s výjimkou poměru rodičů a dítěte). Pokud by došlo ve vztahu k oprávněnému k souběhu vyživovací povinnosti u jeho rodičů a současně i jeho dcer či synů, bude se aktivizovat vyživovací povinnost jeho potomků.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Klíčový pro střední a východní Evropu: Český bankovní sektor si udržuje stabilní a ziskovou pozici](#)
- [LEAGLE.ONE: Škola jako místo setkávání: Má být vzdělávání víc než jen předávání znalostí?](#)
- [Vedení BBH posiluje o přední expertku na soutěžní právo z A&O Shearman Ivanu Halamovou Dobíškovou](#)
- [V rámci charitativní akce Měsíc sportu advokátní kanceláře a daňoví poradci vysportovali téměř 400 tisíc korun na podporu projektu Pomozte dětem](#)
- [KOLAROVA LEGAL: Nová advokátní kancelář v centru Prahy míří na špičku korporátního a transakčního práva](#)
- [LEAGLE.ONE: Informace nestačí. Proč vzdělávání bez prožitku selhává](#)
- [Diskuzní čtvrťky nad trestním právem \(online - živé vysílání\) - 14.5.2026](#)
- [Legal Innovation Day 2026: Praktické využití umělé inteligence v právní praxi](#)
- [Promlčení práva ve světle aktuální judikatury NS ČR Na co si dát pozor při uplatňování promlčení podle současné právní úpravy?](#)
- [LEAGLE.ONE: Prodáváte firmu, nebo kus života? Pravda o rodinných akvizicích](#)
- [Clifford Chance Prague Association jmenuje dva nové Counsels a jednoho Of Counsel](#)